

АНАТОЛІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ СКОРОХОД
(10.09.1930 – 03.01.2011)

Анатолій Володимирович Скороход народився у місті Нікополі Дніпропетровської області в сім'ї вчителів. В 1948 році А. В. Скороход закінчив середню школу і того ж року вступив до Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка на механіко-математичний факультет.

На старших курсах під керівництвом академіка АН УРСР Бориса Володимировича Гнеденка і доцента Йосипа Ілліча Гіхмана (згодом — члена-кореспондента Академії наук України та близького друга і колеги А. В. Скорохода по спільній роботі) юнак активно включається в наукову роботу в області теорії ймовірностей. Він одночасно успішно працює над розв'язанням декількох складних проблем. Закінчуючи університет (1953 рік), А. В. Скороход був автором п'яти наукових праць, три з них були опубліковані в провідних журналах "Успехи математических наук", "Доклады АН СССР", дві — у збірнику наукових праць студентів Київського університету. Варто також зауважити, що дві з цих ранніх наукових праць А. В. Скорохода вже у 1961 році були перекладені англійською мовою і видані у США в збірнику "Selected Translations on Mathematical Statistics and Probability". По закінченню університету А. В. Скороход навчається в аспірантурі під керівництвом професора Є. Б. Динкіна (Московський державний університет ім. М. В. Ломоносова, 1953–1956 роки).

Після свого повернення з Москви до Києва у 1957 році, А. В. Скороход почав викладати у Київському університеті, а з 1964 році перейшов на основну роботу до

Інституту математики АН УРСР, очоливши там новостворений відділ теорії випадкових процесів. Проте зв'язків з кафедрою теорії ймовірностей і Київським університетом він ніколи не поривав. Працюючи на кафедрі за сумісництвом, він фактично виконував навантаження штатного професора: керував роботою наукового семінару, численних аспірантів, читав основні та спеціальні курси. “Процеси з незалежними приростами”, “Процеси Маркова”, “Стохастичні диференціальні рівняння”, “Випадкові оператори”, “Міри в гільбертових просторах” — ось далеко не повний перелік спеціальних курсів, прочитаних А. В. Скороходом для студентів кафедри теорії ймовірностей. Майже впродовж сорока років кожного року він читав нормативний курс “Теорія випадкових процесів”. На основі багаторічного досвіду читання цього курсу був написаний підручник “Лекції з теорії випадкових процесів” (видавництво “Либідь”, 1980 р.). Цей підручник в стислому вигляді містить відомості про основні класи випадкових процесів і дає яскраве уявлення про сучасний стан теорії випадкових процесів та їх застосування. В 1994 році цей підручник перевидано англійською мовою.

Важко переоцінити роль А. В. Скорохода в розвитку теорії ймовірностей у Київському університеті. Творча особистість Анатолія Володимировича, спілкування з ним впливали на його друзів, колег, учнів і студентів. Кожен доповідач на науковому семінарі, яким він керував, навіть у випадку суворої критики, одержував цінні поради для подальшої роботи. З самого початку роботи в університеті А. В. Скороход вирізнявся неординарністю свого підходу до побудови лекцій, його неперервна творча думка часто спонукала його до експромтів у доведеннях, що робило слухачів співучасниками творчого процесу. Його діалоги з доповідачами на наукових семінарах і в Київському університеті, і в Інституті математики, його вміння збагнути внутрішню суть проблеми, узагальнити її, визначити можливі слабкі місця в доведенні, побачити несподівані зв'язки з іншими проблемами — перетворили засідання семінарів у справжню творчу лабораторію і кожен, хто прагнув займатись наукою, намагався виступити перед А. В. Скороходом. Таким чином, Київська школа з теорії ймовірностей, яка створювалась на цих семінарах, є в значній мірі результатом його творчої активності. Під безпосереднім керівництвом А. В. Скорохода понад п'ятдесят молодих науковців захистили кандидатські дисертації, а 17 учнів стали докторами наук.

А. В. Скорохода автор понад 300 статей, надрукованих у провідних наукових журналах, та 23 монографій (разом з перекладами — 45). Відзначимо тут лише деякі з цих монографій. У 1961 році вийшла в світ у видавництві Київського університету його перша книга “Исследования по теории случайных процессов”, яка вже в 1965 році була перевидана у США. У 1964 році в московському видавництві “Наука” була опублікована його друга книга “Случайные процессы с независимыми приращениями”. У 1965 році у тому ж видавництві разом з І. І. Гіхманом він видає ще одну книгу — “Введение в теорию случайных процессов” (654 с.), яка була перевидана у 1968 році у Польщі та у 1969 році — у США.

Наукова кар'єра А. В. Скорохода складалась надзвичайно успішно. Основні етапи його наукової кар'єри такі: доктор фізико-математичних наук, професор (1963 рік), член-кореспондент НАН України (1967 рік), академік НАН України (1985 рік), член Американської академії мистецтв і наук (2000 рік), лауреат Державних премій України в галузі науки і техніки (1982 і 2003 роки).

У світовій науковій літературі з іменем А. В. Скорохода пов'язаний цілий ряд наукових термінів, означення яких дається у Wikipedia, серед них вже вище згадані Skorokhod space, Skorokhod topology, Skorokhod integral, а також його метод вкладення випадкового блукання в траєкторії вінерового процесу або його узагальнення — Skorokhod embedding problem, або Skorokhod representation problem, його

дослідження, пов'язані з відбиттям випадкового процесу від межі даної області має назву Skorokhod reflection problem. Усталеними в науковій літературі є також терміни Skorokhod theorem, Skorokhod stochastic differential equation, тощо. Кожна із перелічених вище проблем, англomовні назви яких подано вище, стала об'єктом досліджень і узагальнень не однієї сотні фахівців у різних країнах світу.

З 1993 року А. В. Скороход працював у Мічиганському університеті (м. Лансінг, штат Мічиган, США), не пориваючи наукових зв'язків з Інститутом математики НАН України. Його наукові праці останніх років пов'язані з дослідженням асимптотичної поведінки динамічних систем, які перебувають під впливом випадкових збурень. Результати цих досліджень склали основу монографії "Random perturbation methods with applications in science and engineering", написану у співавторстві з Хабібом Салехі і Франком Хоппенштедтом (Springer, 2002, Ser. Appl. Math. Sci., № 150).

*В. С. Корольок, В. В. Булдігін, О. К. Закусило, М. Ф. Городній, М. В. Карташов,
О. І. Клесов, Ю. В. Козаченко, Г. Л. Кулініч, Ю. С. Мішура, М. П. Моклячук,
В. М. Радченко*